

Det Anarkistiska Biblioteket

Samhällets befrielse från staten - Vad är kommunistisk anarkism?

Erich Mühsam

Erich Mühsam

Samhällets befrielse från staten - Vad är kommunistisk anarkism?

1932

Rådskommunismens grunder 1970

Originaltitel "Befreiung der Gesellschaft vom Staat. Was ist kommunistischer
Anarchismus?" Översättare Ingemar Johansson 1970

sv.anarchistlibraries.net

1932

Innehåll

Samhällets befrielse från staten

3

Samhällets befrielse från staten

Vad är kommunistisk anarkism?

1932

Att tala om klass-stat är som att tala om träaktigt trä. *Stat är* inget annat och *kan* inte vara något annat än en centraliserad exekutivmakt, i tjänst hos en från folket lösgjord klass, för att behärska det rättslösa och till förslavad klass förnedrade folket. Det statliga förvaltningsförfarandet indelar sålunda det mänskliga samhället i samhällsklasser, genom att det skyddar naturrikedomarna och de av människorna framskapade produktionsmedlen åt den privilegierade klassen. Uteslutande för detta ändamål är staten tillkommen, aldrig har den haft annat ändamål och aldrig kan den bli användbar för andra ändamål. Endast där slavrätt står mot härskarrätt, har staten en mening, finner den uppgifter för sin verksamhet. Först i och med uppkomsten av personlig egendom för utsugning av människor kunde staten uppstå - och då gjorde den det också!

Med kapitalismens utveckling, som gjorde de egendomsbesittandes materiella utsuningsgrundsatser till medelpunkt för hela det mänskliga livet, förstörde och förgrovade staten beständigt sitt nät av lagar, uppsikts- och tvångsåtgärder, genom vilka proletariatet skall hållas i underdanighet för den besittande klassen. Men ändå vill de leninistiska marxisterna, förutom den materialistiska historieuppfattningen, också överta den centralistiska organisationsformen - detta det egentliga väsensutmärkande draget för den kapitalistiska staten! - som grundval för uppbyggandet av det från kapitalismen befriade samhället!

När vissa utläggare av den marxistiska läran vill övertyga om att kapitalismens väsen betingas just av att privata utsugare förfoga över produktionsmedlen, men att dessas omhändertagande av staten redan skall vara ett socialismens kännetecken, så kan man inte häftigt och skarpt nog protestera mot en sådan förfalskning och förvrängning av den socialistiska grundtan-ken. *Statskapitalism*, även om den kallar sig *statssocialism*, har inte det ringaste att göra med verklig socialism, står tvärtom i fientlig motsatsställning till den gemenskaps-, ömsesidighets- och självansvarsanda, utan vilken ingen socialism kan tänkas, eller vara.

Därvidlag är det fullkomligt likgiltigt, om staten erövrar av proletariatet för att genom en successiv omvandling fåfängt försöka skapa socialistiska levnadsbetingelser, eller om man i stället för den genom revolution förstörda privatkapitalistiska staten skapar en annan, i vilken redan från början de statliga maktmedlen förhindrar de arbetande människorna från att förfoga över sitt arbets frukter.

att skaffa med rådsidén. Framförallt gäller detta naturligtvis sådana val som sker efter partisynpunkter eller då centrala ställen utanför den omedelbart delaktiga arbetargruppen övar inflytande på väljandet.

Rådssystem inom kapitalistiska samhällsformer finns inte. Råden i revolution bildas av viljan att själv göra det politiskt och ekonomiskt nödvändiga *uti från arbetsplatserna*, i frivillig och ömsesidig förståelse revolutionärerna emellan. Alltså ett uteslutande av den härskande byråkraten-tjänstemannen. Råden efter revolutionens seger är helhetens beslutande och förvaltande organ, som omfattar och sammanfogar hela samhället.

Uppbyggandet av rådsorganisationen ställer alltså ingalunda frågan om valberättigande eller valbarhet, om direkta, indirekta eller proportionella val. Så länge revolutionen har att sörja för sin egen säkerhet och bestånd, inskränker sig deltagandet i beslutandet av det allmänna skeendet naturligtvis till de socialister, som är fast beslutna att under alla omständigheter genomföra revolutionen till dess yttersta mål, i den frihetliga andan och med klasslös samhällsordning. De måste komma samman från arbetsplatser och bostadskvarter och under fullkomligt åsidosättande av tidigare riktningsskiljaktigheter rådslå och fördela de plikter som tjänar den nya andan och införandet av den nya samhälls- och hushållningsformerna. Till detta hör den samordnade verksamheten av arbetar- och bonderåd för säkerställandet av den allmänna försörjningen som såväl producenter som konsumenter måste eftersträva genom att inrikta sig på gemensamt framträdande vid näringslivets skötsel. På landsbygden måste rådsidén spridas genom upplysning och propaganda (men absolut inte med våld!), så att inte råden där erövrar av det ekonomiskt mer betydande storbondeskiktet, innan den sociala jämvikten hunnit införas och därmed avskaffat storbönderna. Där utsugning ännu består i en eller annan form, får rådsorganen endast vara de utsugnas verktyg och måste således, så vitt det rör sig om bonderåd, omfatta småbönderna, lantarbetarna och torparna - den fattiga bybefolkningen! Städernas arbetare måste framför allt vid uppbyggandet av rådssamhället ge akt på, att den socialistiska organisationens federalistiska karaktär redan från början uppmärksammas. Ett rådssamhälle, en rådsrepublik - ordet republik betecknar inte utan vidare en statsform, utan också varje självförvaltning av det gemensamma genom folket - en rådshushållning är endast tänkbar som en federativ formation, kan aldrig vara en stat eller finna plats i en statsbildning.

Det finns hos socialisterna en naturlig instinkt som säger dem att stat och samhällelig jämlikhet är två oförenliga saker. Från leninistiskt håll gör man så eftergifter åt denna instinkt, nämligen den värdelösa förklaringen, att den med strävan till socialistisk hushållning regerade staten skulle ha den egenkapen, att den i och med kapitalismens försvinnande gör sig själv överflödig. Att den dör ut och lämnar vägen fri för ett samhälle av federativt förbundna likaberättigade och därmed också slår in på vägen till socialismens fulländning. Detta är nonsens. En stat dör inte ut; den befäster i stället sin makt, i det att den utbygger just de grundvalar på vilka den vilar. Statens grundvalar är de kapitalistiska klassförhållandena och det innebär ingen skillnad, om klassmotsättningarna uppstår ur fåtalets privatförfogande över jorden och produktionsmedlen, eller om dessa motsättningar skapas av, att förfogandet flyttas över på statliga befälhavare. Det kan ju för all del rent moraliskt vara en tröst att veta, att utsugningsrättigheterna inte ligger i händerna på privat vinningslystnad - men det gäller dock att *avskaffa* utsugningen, inte bara att göra den operativ! För den arbetande människan är det betydelselöst, om hans prestation kommer ett aktiebolag - och därmed folk som inte har med arbetet att göra: kupongklipparna - till godo, eller om staten håvar in arbetsresultatet. Verkningen är för den arbetande precis densamma: produkten av hans arbete tillhör inte honom; han är undandragen förfogandet över den och hans fördel ligger överhuvud inte däri, att produkten finns till, utan endast däri att han får lön för framställningen. Lönesystemet ändras icke det ringaste genom att privatkapitalismen blir till statskapitalism - och *det är just lönesystemet som är utsugningens kännetecken*.

Privilegierna och förmånsrätten måste således avskaffas och det kan ske endast genom att de arbetande människornas *självförvaltning* träder i den från ovan reglerade produktionsordningens ställe.

Om rådssystemets väsen, mening och uppgifter råder de mest oklara föreställningar och även inom den revolutionära syndikalistiska rörelsen existerar motstridiga uppfattningar om och på vilket sätt råden skall skapas och verka. Denna förvirring har drivits till sin spets genom att rådsidén överförts i statslagar och kapitalistiska produktionsmetoder. Man har, skenbart för att tillmötesgå arbetarnas krav på att ha företagen och arbetsförhållandet under egen uppsikt, tillåtit arbetarna att bilda sektioner på arbetsplatserna, gett sektionsmedlemmarna namnet driftsråd och därigenom byggt in en revolutionär samhällsrot i utsvettningens sugpump. Samtidigt har man använt sig av den parlamentariska urvalsdemokratien för att hålla dessa med minimala rättigheter utrustade kontrollutskott i beroendeförhållande till partcentralerna. T.o.m.

i det land där revolutionen under slagropet: ”All makt åt arbetarråden!” gav arbetarna och bönderna segern, blev råden [så snart bolsjevikerna konsoliderat sin makt] stats- och partiunderdåniga och - i stället för att bestämma det offentliga skeendet och leda det i socialistisk anda - förnedrade till simpla redskap åt överheten. Därför händer det att vissa anarkister och syndikalister drar den slutsatsen att rådsidén visat sig vara frihetsfientlig. Men att en idé förfalskas kan inte vederlägga själva idén!

Råden som bärare av den socialistiska gemenskapen har fått sitt uppdrag av alla i det allmänna verket deltagande människorna. I en från utsugning befriad tid utföres rådstjänst undantagslöst av varje människa, så vitt hon inte vill ställa sig utanför det sociala skeendet. Endast för den revolutionära övergångsperioden måste naturligtvis alla de som rikta sig mot revolutionen, hållas borta från allt rådsarbete. Då rådets första skyldighet är att avskaffa den kapitalistiska utsugningen och förverkliga det socialistiska gemenskapsväsendet, kan personer som inte alls vill socialismen naturligtvis inte engageras till socialismens uppbyggnad. Under den tiden har råden även den speciella uppgiften att genomföra den proletära klassens tvångsåtgärder, som är nödvändiga för att bryta kontrarevolutionära strävanden samt förhindra att nya regeringsbildningar dyker upp under sken av att ”säkra revolutionen”. Bildningar som talar om rådsmyndighet för att bakom rådets rygg befästa sin egen makt och som talar om proletariatets diktatur för att själva kunna få spela diktatorer.

Vi gör därför klokt i att så lite som möjligt använda oss av uttrycket ”proletariatets diktatur” - trots att det rätt uppfattat knappast kan tydas som annat än att den proletära klassen undertrycker motståndet mot den proletära revolutionen. Detta tvångsmässiga undertryckande av kontrarevolutionära sammansvärjningar genom väpnad kamp, revolutionsdomstolar och varje annan lämplig säkerhetsåtgärd är nödvändigt, så länge den besegrade klassen ännu förfogar över maktmedel och så länge angrepp på arbetarklassens revolutionära rättigheter kan befaras. En revolutionär diktatur av klass mot klass är oundviklig i stridstillstånd. *Men denna diktatur är inget annat än revolutionen själv!* Dock kan ingen enskild revolutionär, eller grupp, eller parti, eller annan revolutionär formation tillerkännas rätten att behärska och förfölja socialistiska proletärer, inte under några som helst omständigheter! Marxist-leninisterna menar med proletariatets diktatur en marxist-leninistisk partistyrelses diktatur, varvid partistyrelsen får, utom regeringsmakten även över råden, rätt till lagstiftning, till skatthöjning och varje slag av representerande för revolutionen, ända så långt som till krigsförklaringar och fördrag med andra stater. Dessa partiklickar ska, sägs det, endast fungera som härskande makt så länge

som socialismen inte är fullkomligt genomförd. Men då varje centralistisk regeringsmakt betyder stat och medför auktoritetens framträngande så är en sådan diktatur ingenting annat än ett vägberedande för nytt förtryck och ny utsugning, ett vägberedande för återupprättandet av alla de olägenheter och inrättningar revolutionen sopade bort. Att genomföra socialismen genom eller under en sådan proletär diktatur är en omöjlighet och den nya makten kommer inte att abdikera, förrän den slutgiltigt sopas bort av en ny revolution i rådsidéns tecken.

Vid oförfalskad användning skapar inte rådssystemet någon ny byråkrat-klass, inga säranspråk från enskilda, ingen omfattande maktfullkomlighet. Ty ett åt råden av helheten givet uppdrag ändrar inte på något sätt det likvärdiga förhållandet mellan uppdragsgivare och uppdragsutförare. Rådsorganisationen är en federativt sammanfattning av alla producerande och konsumerande krafter, allt ifrån den trängre kretsen av intresseberöring till i vidaste mening ekonomiska förbindelser. Varje enskild personlighet är inberäknad i rådsorganisationen. Valet av en eller flera med uppdrag anförtrodda, inrymmer inte någon som helst förmånsrätt åt den utvalde - han blir inte förmer än de som valt honom. Och valet befriar inte heller någon av uppdragsgivarna från ansvar för den valdes verksamhet - vare sig den nu består i att utföra en tjänst, diskutera en eller annan plan, rådslå med rådsmedlemmar från andra orter, pröva ett eller ett speciellt utkast o.s.v. Alla uppdrag förblir bundna till viljan hos dem som givit uppdraget - den som anförtrotts uppdraget är inte något annat än utförande organ för sammanslutning som överför delarbetet till den som den anser vara mest lämplig därtill. Han är verkställare av gemenskapens vilja - och endast för den bestämda gemenskap som han själv tillhör. Han är det också endast för den bestämda engångsuppgift som anförtrotts honom. Då det oerhört mångskiftande samhällsliga livet kräver otaliga tjänsteförrättningar, så att uppdelningarna av de samhällsliga plikterna tar alla krafter i anspråk under ett ständigt växlande, står alla under allas uppsikt. Varje självansvarig och helhetsansvarig går i borgen för och garanterar enheten mellan samhället och personligheten, varigenom allas likaberättigande och det ömsesidiga understödandet säkras i alla gemensamma angelägenheter. Varje uppdrag ges med det förbehållet, att den som erhållit detsamma, när som helst kan återkallas. Varje övertagande av en tjänst är frivilligt och den utsedde har full rätt att avsäga sig, om han inte känner sig vuxen uppgiften, eller om han anser någon annan vara mera lämpad att till det gemensamma bästa sköta saken. Därmed är alla val, som för en bestämd tid, ger enskilda personer allmänna fullmakter, ingenting annat än parlamentariska föranstaltningar, som inte har det minsta